

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№1
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 326 sahifa,
5-yanvar, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Talabalarda tolerantlikni shakllantirish zarurati va samaradorligi.....	28
Bafayev Muxiddin Muxammadovich	
Muhandislik grafikasi bo'yicha raqamli kompetensiyalarni shakllantirishda grafik dasturlardan foydalanish metodikasini yaratish	34
Axmatova Asila Akmaljon qizi	
Investigation on the Efficacy of Pedagogical Approaches in Virtual Learning	37
Burkhonova Zarafuz Qobilovna, Makhmudov Shaxboz Muzzafarovich	
The Role of Input And Interaction in Second Language Acquisition.....	40
Dilorom Poyonova	
Muhandislik yo'nalishida kartografiya fanini integratsiyalashgan holda o'qitish	45
Kazakbayeva Muxabbat Turabayevna	
Incorporation of Moocs Into the Digital Educational Framework for the Development of Professional Speech Culture.....	49
Kudrat-Zoda Kamola Alisherovna	
Pedagogical Strategies for Enhancing Students' Creative Thinking Throughout the Learning Process	52
Makhmudova Ugiloy Baxtiyarovna	
Kognitiv yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning media savodxonligini rivojlantirish	57
Mirzayeva Mayramxon Zaynobiddinova	
Transformatsion yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning sun'iy intellekt savodxonligini rivojlantirish.....	61
Mirzayeva Ziyoda Uktamjonovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni tanqidiy fikrlashga o'rgatish	65
Qurbonboyeva Gulnoza Mahmud qizi	
An Online Service that Integrates Up-To-Date Content From Well-Known Mooc Platforms	68
Rakhimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Abdurahmonova Osiyo Jahongirovna	
The Fourth Phase of Distance Education: Integrated Technologies and Moocs	71
Rahimberdiyev Rustam Abdunasirovich, TaranenkoTatyana Viktorovna	
Gamifikatsiya orqali iqtidorli o'quvchilarning o'quv motivatsiyasini oshirish	74
Rustamova Manzura Mirkamolovna, Xaytbayeva Malika Qobil qizi	
Boshlang'ich ta'lim fanlarini didaktik o'yinlar orqali tushuntirish	77
Rustamova Manzura Mirkamolovna, Shomaxsudova Diyora Dilshod qizi	
O'smirlar orasida alkogolizm, giyohvandlik va toksikomaniya profilaktikasi	80
Sh. F. Mustafayeva	
Educational Physics Experiments: Methods and Didactic Strategies for Developing Critical Thinking in Students	85
Turayev Alimjan Bahriddinovich	
The Problems of Remote Learning Technology and Global Trends in University Education Development.....	88
Tursunov Begzod Sherzodovich, Shukurova Madina	
A Case Study of Humanities Disciplines Using Massive Open Online Courses as a Resource for Blended Learning	91
Tursunov Begzod Sherzodovich, Eshkabilov Kodirali Davlatmuratovich	
Modern Education and Training Practices for Future Dentists	94
Turumova Marjona Bahodirovna	
Kommunikativ yondashuv asosida nutqiy kompetensiyani shakllantirish.....	98
Tuxtayeva Mehriyo Shavkatovna	

Maktabgacha ta'lim jarayonida mutaxassislik fanlarini o'qitishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar: amaliy muammolar va ularning innovatsion yechimlari	102
<i>Xabibulayeva Shaxrizoda O'ktam qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarda nutq o'stirish darslari orqali Soft Skills ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy pedagogik psixologik asoslari	106
<i>Xoldarova Mubina Qudratbek qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi muhit va uning turlari	110
<i>Xolmirzayeva O'g'iloy Murotali qizi</i>	
Развитие компетенций студентов-биологов в изучении языков	114
<i>Абдуллаева Нигора Курбановна</i>	
Формирование интереса и повышение эффективности школьного урока физической культуры	118
<i>Мукимов Олим Эргашевич</i>	
Incorporation of Massive Open Online Courses Into the Higher Education Framework	122
<i>Rakhimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Nasrullayev Javlonbek Tal'atjonovich</i>	
Совершенствование инновационной методики социально-педагогической деятельности будущих педагогов в полилингвальной среде с использованием искусственного интеллекта	125
<i>Хужаниязова Гузаль Юлдашевна</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ faoliyatini xalq og'zaki ijodi asosida rivojlantirish	130
<i>Abduraximova Muxabbat Allayevna</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'rganiladigan nostandart masalalar	133
<i>Karimova Kunduz Ruzibayevna, Yo'ldosheva Tojigul Ulug'bek qizi</i>	
Video-marketingning iste'molchilar jalb qilinishiga ta'siri: Tiktok va Youtube misolida.....	138
<i>Rustamova Ma'mura Asqar qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kognitiv jarayonlarini diagnostika qilish	141
<i>Shorustamboyeva Shahnoza Ulug'bekovna</i>	
The use of Visualization Technology as a New Trend in Teaching the English Language	144
<i>Tursunoy Ortiqova</i>	
Didaktik drama asosida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishda narrativ yondashuvning asosiy tushunchalari tahlili	149
<i>Xolbayeva Dildora Azizovna, Sadiyeva Shaxnoza Xusanovna</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida biokimyo fanini o'qitishda work-based learning metodikasini qo'llash ..	153
<i>Mamadaliyeva Zarina Raxmat qizi</i>	
Bo'lajak shifokorlarni tibbiy amaliyotga tayyorlash metodikasini takomillashtirish.....	156
<i>Murtazayeva Nasiba Komiljonovna</i>	
Autizm spektri buzilishi bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'limni tashkil etish	159
<i>Xusnidinova Saodat</i>	
Muloqot madaniyati asosida liderlik fazilatlarini shakllantirishning samarali usullari	163
<i>Djumayeva Dildora Isroilovna</i>	
Integrating Quizlet, Kahoot, and Padlet Into Vocabulary Instruction: An Experimental Study With Undergraduate Philology Students.....	167
<i>Inoyatova Umida Boxadir qizi</i>	
Advantages and Disadvantages of Teaching Students Via Competent Based Approach in Order to Improve Their Listening and Speaking in Finland	171
<i>Abdukhakimova Kamola Akmalovna, Rahmatova Mohijahon Ahmad qizi</i>	
Kimyo ta'limida iqlim o'zgarishlariga oid ilmiy ma'lumotlar asosida qaror qabul qilish kompetensiyasini rivojlantirish	175
<i>Akbarova Saidaxon Rustamovna</i>	
Tibbiyot oliy ta'limida pediatriya talabalari klinik fikrlashini rivojlantirishda muammoli ta'lim metodlarining roli.....	180
<i>Atadjanova Shaira Xalilovna, Umardulov Muxtorali Islomkulovich</i>	

Individual ta'lim muhiti asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kasbiy-metodik tayyorlashni takomillashtirish.....	185
<i>Azamatova Dildora Shuxrat qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim-tarbiya tizimida raqamli ta'limni joriy etishning innovatsion yondashuvlari va samaradorlik omili.....	189
<i>Babayeva Dilnoz Xaydarovna</i>	
O'qish savodxonligini oshirishda xalqaro tadqiqotlarning o'rni (PISA va PIRLS)	192
<i>Barakayeva Shahnoza Fazliddin qizi</i>	
Yosh rahbarlarda boshqaruv stressining namoyon bo'lishi va boshqaruv faoliyatiga moslashuv muammolari: ta'lim tizimi sharoitida psixologik holat tahlili.....	195
<i>Djavgarova Dilfuza Shuxrat qizi</i>	
Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlardan foydalanish asosida oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirish strategiyalari.....	199
<i>Duvlayeva Nozigul Xolmuxammad qizi</i>	
Enhancing English Learners' Pronunciation Through AI-Based Language Applications.....	203
<i>Egamova Munisa Khakim kizi</i>	
Maktab ta'lim tizimining dars jarayonlarida elektron qo'llanmalardan samarali foydalanish.....	208
<i>Kodirov Akbar Shuxratovich</i>	
Improving the Methodology of Teaching Biochemistry in Medical Higher Education Institutions Through Virtual Laboratory Tools	213
<i>Mamadaliyeva Zarina Rakhmat kizi</i>	
O'smirlarda kommunikativ tolerantlik muammosining nazariy-metodologik asoslari.....	218
<i>Mirsidikova Aziza Mirvohidovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining sog'lom turmush tarzini tashkil etishning nazariy asoslari	221
<i>Muxtorova Xusnidaxon Abdug'oprovna</i>	
Improving the Theoretical and Methodological Foundations for Integrating Generative Artificial Intelligence Technologies Into English Language Teaching in Higher Education	226
<i>Nigmatova Nozimakhon Ulugbek kizi</i>	
Maktabgacha ta'lim va oila hamkorligi: zamonaviy yondashuvlar va ilmiy asoslar.....	229
<i>Omondavlatova Diyora Otabekovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida iqtidorli talabalarning ilmiy va ijodiy kompetensiyalarini aniqlashga yo'naltirilgan axborot tizimini yaratish	233
<i>Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Ro'zimatova Saidaxon Abdivoxiid qizi</i>	
O'quvchilarni o'zbek xalq og'zaki ijodi namunalari vositasida vatanparvarlik ruhida tarbiyalash pedagogik muammo sifatida.....	237
<i>Qodirqulov Nodirbek Hamroqul o'g'li</i>	
Oliy ta'lim tizimida talaba-qizlarning kasbiy, madaniy va kommunikativ faoliyatlarini samarali tashkil etish	242
<i>Qurbonova G. M.</i>	
Kasbiy tayyorgarlik jarayonida refleksiv yondashuvning metodologik asoslari	245
<i>Raxmatova Shaxnoza Oybek qizi</i>	
Inkluziv ta'limda pedagogik diagnostika: maxsus ehtiyojli o'quvchilarning o'quv yutuqlarini baholash	248
<i>Norqobilova Rayxona Davlatovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	252
<i>Saidova Nigora Olimovna, Jo'rayeva Nilufar Rustamjon qizi</i>	
Pedagogical Strategies for Enhancing Students' Creative Thinking Throughout the Learning Process	254
<i>Shaymatova Aziza</i>	
Dasturiy-metodik majmuani ishlab chiqish bosqichlari hamda pedagogik talablar.....	259
<i>Soliyeva Gavharoy Yodgorjon qizi</i>	
Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda pedagogik metod va o'yinlarning samaradorligi	265
<i>Suyarova Orzigul Sodiq qizi</i>	

Yoshlarni nikohga tayyorlashda shaxsiy omillar va psixologik yetuklik.....	269
To'xtamatova Nargizaxon Abdullayevna, Buranova Sevara Sa'dullayevna	
O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim tizimida rahbarlarning liderlik kompetensiyalarining hozirgi holatini diagnostika qilish	273
Taylakova Dilnoza Norbekovna, Latifova Mavjuda Xurramovna	
Ta'limga o'qib tushinishni sun'iy intellekt bilan integratsiya qilish imkoniyatlari va pedagogik strategiyalari.....	276
Umarov Bahrom Norboyevich	
Talabalar mobilligi jarayonida pedagogik qo'llab-quvvatlash mexanizmlari.....	281
Xabibullayev Alimardon Xidoyatillayevich	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarni tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuvning roli va ahamiyati.....	286
Yo'ldosheva Iqbol Bekbo'lsin qizi	
Boshlang'ich sinflarda chet tilini o'rganishning ahamiyati va undagi zamonaviy yondashuvlar	289
Yoqubjonova Mohlaroyim Abdumalik qizi	
O'smir shaxsida refleksiyani shakllanishida ota-ona munosabatlarning ta'siri	292
Yulchiboyeva Dilfuza Ergasheva	
Boshlang'ich ta'limda geymifikatsiya orqali til kompetentligini rivojlantirish.....	297
Zakirova Sohila Muxtoraliyevna, Nurmuhamedova Dilshoda Zaynobiddin qizi	
Профессиональная этика педагога высшего учебного заведения	302
Журабекова Хабиба Мадаминовна	
Ортодонтியда миотерапиya: миогимнастик дентоальвеоляр apparatlarni qo'llashning taqqoslama tavsifi	305
Tursunov Begzod Sherzodovich, Sayfulayeva Aziza Anvarovna	
Музейная педагогика на уроках воспитания в средней школе: методика включения музейных практик в процесс обучения и воспитания подростков	308
Умрихина Виктория Игоревна	
21st Century Dental Innovation Technologies: An Overview	314
Khojimurodov Burkhon Ravshanovich	
Цели и задачи педагогических систем, основанных на конструктивизме в общеобразовательных школах	317
Шарипова Шахноза Шавкат кизи	
Способы повышения мотивации учащихся при изучении русского языка.....	321
Эшонкулов Хамрокул Маматкулович	

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINF O'QITUVCHILARNI TAYYORLASHDA KOMPETENSIYAVIY YONDASHUVNING ROLI VA AHAMIYATI

Yo'ldosheva Iqbol Bekbo'lsin qizi

Urganch RANCH universiteti

Pedagogika va aniq fanlar kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada oliy ta'lim jarayonida boshlang'ich ta'lim mutaxassisligi talabalarini tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuvning roli va ahamiyati haqida fikr-mulohazalar yuritilgan bo'lib, unda bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining axloqiy-estetik tarbiyasi hamda hayotiy kompetensiyalarni tarkib toptirishdagi imkoniyatlari bayon qilingan.

Kalit so'zlar: kompetensiya, estetika, axloq, madaniy muhit, identifikatsiyalash, professiogramma, kommunikativlik, gnostik, shaxsiy-gumanitar pedagogika, poliestetik yondashuv.

Abstract: This article discusses the role and importance of the competency-based approach in the preparation of primary education students in the higher education process. The pedagogical opportunities for enhancing moral and aesthetic upbringing are also described in the article.

Key words: competence, aesthetics, ethics, cultural environment, identification, communicativeness, gnostic, personal humanitarian pedagogy, polyesthetic approach.

Аннотация: В статье рассматриваются роль и значение компетентностного подхода в подготовке будущих учителей начальных классов в учебно-воспитательном процессе высших образовательных учреждений. Кроме того, в статье описываются педагогические возможности развития нравственно-эстетических компетенций.

Ключевые слова: компетентность, эстетика, этика, культурная среда, идентификация, профиограмма, коммуникативная, гностическая, личностно-гуманитарная педагогика, полиэстетический подход.

KIRISH

Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar, birinchi navbatda, ta'lim sohasiga sezilarli o'zgarishlar, yangiliklar va o'qitishning innovatsion texnologiyalarini olib kirish imkoniyatlarini berdi. Bunday yangiliklarning o'quv jarayoniga kirib kelishi uning mazmunan boyitilishiga yordam bermogda. Oliy ta'lim tizimini ijtimoiy soha va iqtisodiyot tarmoqlari ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda fan, ta'lim va ishlab chiqarishning mustahkam integratsiyasini ta'minlash asosida ta'lim sifatini yaxshilash, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash, ilmiy va innovatsion faoliyatni samarali tashkil etish o'z oldiga maqsad qilib qo'yilgan. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ta'limi va tarbiyasi tizimida, jumladan, ularning axloqiy tarbiyasida pedagogning roli beqiyosdir. Bola hayotining katta qismi aynan pedagog faoliyati jarayonida kechadi, uning xarakteri, hayotiy qarashlari, ma'naviy-axloqiy qadriyatları, axloqiy-estetik tarbiyasi, bir so'z bilan aytganda, uning shaxsining fundamental sifatlari shakllanadi. Aynan shuning uchun pedagog shaxsi "ulg'ayishning ideal obrazi" hisoblanib, unga ko'ra uning yaxlitligi, uyg'unligi va, birinchi navbatda, axloqiy-estetik tarbiyasi hamda ustanovkalari bolaning shakllanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'ladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish Konsepsiyasida "uzluksiz ta'lim tizimi mazmunini sifat jihatdan yangilash, shuningdek, professional kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish, yoshlarni tarbiyalash va ularning bandligini ta'minlashda maktabdan tashqari ta'limning zamonaviy usullari va yo'nalishlarini joriy etish, yoshlar ta'lim-tarbiyasi uchun qo'shimcha sharoitlar yaratishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlarni o'z ichiga olgan beshta tashabbusni amaliyotga tatbiq etish"^[1] ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlari sifatida belgilab qo'yilgan. Shaxsni har tomonlama rivojlantirishga yo'naltirilgan

ta'lim-tarbiya tizimidan nazariy-metodologik jihatdan foydalanish bugungi kunda pedagogika fanining bosh maqsadi sifatida e'tirof etiladi. Shuningdek, shaxsni har tomonlama rivojlantirishga yo'naltirilgan ta'lim-tarbiya tizimini nazariy-metodologik jihatdan qurollantirish ham pedagogika fanining asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'qituvchilarni axloqiy tarbiyalashga tayyorlashda talabalarga kompetensiyaviy yondashuvning mazmun-mohiyatini chuqur o'rganish, uning samaradorligini ta'minlashga jiddiy e'tibor qaratish zarurligi haqidagi bilimlarni singdirish maqsadga muvofiqdir.

Ta'lim muassasasida axloqiy-estetik muhitni yaratishga alohida e'tibor beriladi, bu quyidagi omillarning uzviy bog'liqligi sifatida talqin etiladi:

- gumanitar va tabiiy fanlarning rang-barang vositalari, shuningdek, barcha o'quv kurslari mazmunining tarkibiy qismlari yordamida shakllanadigan axloqiy tarbiya va o'qitish muhiti;
- o'quv faoliyatining madaniy muhiti; ta'lim muassasasida axloqiy-estetik muhitning ahamiyati;
- madaniy ommaviy axborot vositalari orqali o'z-o'zini tarbiyalash muhiti;
- bolalar va kattalar o'rtasidagi axloqiy-estetik tarbiya muhiti;
- oilaning axloqiy muhiti;
- shaxsning o'zini o'zi rivojlantirish zonalarining axloqiy-estetik muhiti^[2].

Shu bilan birga, ta'lim sohasida (shu jumladan, pedagogik ta'limda) hozirgi vaqtda ta'limning maqsadlari, usullari, mazmuni hamda pedagogikada madaniy yondashuvni amalga oshirish zarurati o'rtasida muayyan ziddiyatlar mavjud. Ushbu qarama-qarshilikni bartaraf etish faqat shaxsning insoniyat madaniyati yaxlitligiga integratsiyalashuvi, shaxsiy madaniyatning estetik va badiiy tarkibiy qismlarining uyg'un kombinatsiyasi va sintezi rivojlanishi natijasida amalga oshiriladi. Mazkur jarayon estetik ong mexanizmi tomonidan boshqarilib, uning yadrosi – shaxsning hissiy-baholovchi faolligining yetakchi funksiyasi orqali namoyon bo'ladi. Bu esa ob'ektiv, tabiiy va insoniy ifoda hodisalarining madaniy salohiyati bilan, shuningdek, go'zal (to'liqligi bilan mukammal) tabiiy ob'ektlar va hodisalarning ob'ektiv hamda sub'ektiv timsoli orqali o'zaro ta'sir etadi. Barkamol madaniyatga erishish, izchillik va uyg'unlik zamonaviy estetik va badiiy ta'lim, yoshga bog'liq madaniy rivojlanish hamda tarbiya konsepsiyalarining estetik va badiiy bloklarini tizimli-integral asosda qurish poydevorida keng miqyosda amalga oshirilishi mumkin^[3].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

San'at eng boy hissiy, intellektual hamda majoziy-ijodiy salohiyatga ega bo'lgani sababli bilimlarni chuqurlashtirishga, shaxsning madaniyatni rivojlantirish jarayonlarini faollashtirishga yordam beradi. Boshqa tomondan, u har bir insonga o'ziga xos madaniy turni yaratish imkonini beradi, bu esa shaxsiy did va baholarga ko'ra afzal ko'riladigan muayyan san'at asarlari va qahramonlar, hamdardlik, tajriba hamda katarsis asosida hissiyotlarni uyg'otuvchi ramziy tasvirlar bilan belgilanadi. Ushbu kontekstda pedagogikaning hal qilinishi murakkab bo'lgan muammosi shaxsda axloqiy-estetik identifikatsiyani shakllantirishdan iborat bo'lib, bu o'zini muayyan etnik guruh madaniyatining tashuvchisi sifatida uning urf-odatlari va qadriyatlarini bilan anglashni, shu bilan birga, umuminsoniy qadriyatlarni o'rganish, aks ettirish va ichkilashtirish asosida ko'p qirrali axloqiy yo'nalishni shakllantirishni nazarda tutadi. Shu munosabat bilan shaxsning madaniy bag'rikengligi hamda madaniy xilma-xillikka munosabati, estetik va badiiy bag'rikenglikning rivojlanishi alohida ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy pedagogikaning eng muhim vazifalaridan biri bag'rikenglik prinsipi mohiyati bilan bog'liq ziddiyatlarni psixologik bag'rikenglik sifatida hal etish, shaxs tomonidan turli madaniyat hodisalarini qabul qilish va shaxsiy estetik ongni shakllantirishdan iboratdir.

Mazkur muammo o'qituvchining madaniy va estetik kompetensiyasini shakllantirish jarayonining samaradorligini o'rganishda ham muhim ahamiyatga ega, chunki u tomonidan yaratilgan ta'lim muhitining psixologik qulayligi hamda umuman kasbiy faoliyat samaradorligi uning qarashlari va e'tiqodlariga bevosita bog'liq. O'qituvchining madaniyatga, avvalo, badiiy va estetik madaniyatga kirish jarayoni estetik didni asar sifatiga, uning mazmuni va shakliga bo'lgan munosabat asosida shakllantirish orqali amalga oshirilishi zarur bo'lib, bu tarixiy jihatdan klassik qadriyatlarga yo'naltirilgan. Estetik ongning asosiy tarkibiy qismi bo'lgan estetik ta'm estetik tajriba asosida rivojlanadi, bunda madaniyat, o'z xalqining san'ati va boshqa etnik guruhlarining eng yaxshi namunalari bilan muloqot muhim o'rin tutadi, shu bilan birga klassik va xalq madaniyati hamda folklor alohida ahamiyat kasb etadi. Pedagogik oliy ta'lim muassasalari amaliyotida bunday muloqot turli shakllarda amalga oshiriladi, ya'ni dars jarayonida muayyan millat san'atining o'ziga xos xususiyatlarini o'rganishdan tortib, talabalar tomonidan milliy madaniyatlar muzeyini tashkil etish hamda oliy ta'lim muassasasi bazasida har yili milliy madaniyat festivalini o'tkazishgacha bo'lgan faoliyatlarni qamrab oladi. Ushbu jarayonga talabalar, turli ta'lim muassasalari o'qituvchilari, o'qituvchilar, professor-o'qituvchilar, madaniyat va san'at arboblari hamda

turli yoshdagi ishtirokchilar jalb etiladi. Shu bilan birga, o'qituvchining madaniy va estetik kompetensiyasini shakllantirishning muhim ko'rsatkichi hisoblangan badiiy-estetik bag'rikenglik mohiyatini keyingi refleksiya va muhokama bilan uyg'un holda tahlil qilish muhim ahamiyatga ega.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'qituvchilik faoliyati "inson–inson" kasb guruhiga kiradi. Pedagog professiogrammasiga e'tibor qaratilganda, mutaxassis yuksak axloqli, kuchli irodaga ega, aniq maqsadga yo'naltirilgan, odamlarni tushuna oladigan, e'tiborli, tasodifiy vaziyatlarga tez moslasha oladigan, hissiy javobgarlikka ega bo'lishi lozimligi alohida ta'kidlanadi. M.G. Davletshinning fikricha, pedagogik professiogrammada (kasbiy tasnifnomada) bo'lajak pedagoglarga xos quyidagi sifatlar aks etishi kerak:

- shaxsiy xislatlar (bolalarni yaxshi ko'rish, ularni sevish, mehnatsevarlik, jamoat ishlarida faollik va boshqalar);
- kasbga xos bilimlarga egalik (ta'lim va tarbiya jarayonining mohiyati, uning maqsad va vazifalarini tushunish, psixologiya asoslarini, yosh psixologiyasi hamda pedagogik psixologiya asoslarini bilish va boshqalar);
- o'z kasbiga xos xislatlar (hozirgi zamon pedagogikasining metodologik bilimlarini egallash, kuzatuvchanlik, diqqat-e'tiborni taqsimlay olish, pedagogik fantaziyaning rivojlanganligi, pedagogik takt va hokazolar);
- shaxsiy-pedagogik uddaburonlik (mashg'ulotlar uchun zarur materiallarni tanlay olish, o'quvchilarning bilish faoliyatini boshqara olish, o'quv maqsadlarini rejalashtira olish va boshqalar);
- muloqotga kirisha olish (kommunikativlik) malakasiga egalik (bolalarni o'ziga jalb etishni bilish, bolalar va ota-onalar bilan maqsadga muvofiq pedagogik munosabatlarni tiklashni bilish, bolalar va ota-onalar bilan tashqi aloqalarni yo'lga qo'ya olish va hokazolar);
- gnostik (bilish) malakalarga egalik (bolalarning asab-psixik taraqqiyoti darajasini aniqlay olish, o'z tajribasi va pedagogik faoliyati natijalarini tanqidiy tahlil qila olish va boshqalar);
- ijodiy xislatlar (pedagogik mahoratni takomillashtirishga intilish, o'quvchilarni tarbiyalash dasturini ishlab chiqish va uni amalga oshirish qobiliyati va hokazolar) ^[4].

Bizning tadqiqotimiz kontekstida pedagogik ta'limning eng muhim vazifasi bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining axloqiy-estetik kompetensiyalarini rivojlantirish nuqtai nazaridan maktab o'quvchilarining estetik va badiiy ta'limi metodologiyasi hamda texnologiyasi bilan qurollantirishdan iboratdir.

Xulosa

Shunday qilib, bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisining axloqiy-estetik kompetensiyasini shakllantirishni ta'minlash o'quv jarayonida madaniy va aksiologik yondashuvlarning birligini amalga oshirish orqali mumkin. Aynan shu birlikni tizimni tashkil etuvchi uslubiy baza sifatida tushunish har bir talaba – estetik va ma'rifiy ta'lim-tarbiya makonining bo'lajak o'qituvchisi – uchun o'zini rivojlantirish va o'zini o'zi boshqarishga qaratilgan samarali strategiya hamda taktikasini yaratishga imkon beradi. Zamonaviy sharoitda professional yo'naltirilgan estetik ta'lim va tarbiyaning mazmuniy tarkibini aniqlash uchun poliestetik (ekspression) yondashuv g'oyalarini o'rganish ham zarur bo'lib, bugungi kunda u estetika sohasidagi eng istiqbolli yondashuvlardan biri hisoblanadi.

Oliy ta'limning estetik-tarbiyaviy jarayonida madaniy, aksiologik va ekspression yondashuvlarning o'zaro bog'liqligini qo'llash zarurligini asoslashga urinish amalga oshirildi. Biroq boshlang'ich sinf o'qituvchisining axloqiy-estetik kompetensiyasini shakllantirish metodologiyasi va metodikasiga nisbatan ushbu yondashuvlarning tizimli va dialektik birligini ta'minlash muammosi mavjud. Ushbu muammoni shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni qo'llash orqali hal etish mumkin, chunki u o'zining gumanistik mohiyatiga ko'ra yuqorida qayd etilgan yondashuvlarning eng qimmatli g'oyalarini o'zida mujassamlashtiradi hamda ularni haqiqat talablariga, ta'lim, madaniyat va san'atning zamonaviy qarashlariga muvofiq holda ta'lim amaliyotida sintez qilish va amalga oshirishga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi. <https://lex.uz/docs/-4312785>
2. Маслоу А. Г. Дальние пределы человеческой психики / Пер. с англ. А. М. Талдыдаевой; науч. ред., вступит. статья и коммент. Н. Н. Акулиной. – СПб.: Евразия, 1997.
3. Роджерс К. К науке о личности // История зарубежной психологии. Тексты / Под ред. П. Я. Гальперина. – М.: Просвещение, 1986. – С. 232.
4. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. "Sano-standart" nashriyoti. Toshkent – 2017. – 333–334-betlar.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.